

**H
I
R
O
S
I
M
A**

**J
O
H
N
H
E
R
S
E
Y**

L

E

D

A

2020

KDYŽ SPADLA BOMBA

Slečna TOŠIKO SASAKI, úřednice osobního oddělení Východoasijských válcoven plechu, se právě otočila na kolegyni u sousedního stolu, aby jí cosi řekla.

Doktor MASAKAZU FUDŽII v té chvíli usedal na terase své soukromé nemocnice, aby si přečetl ósacké noviny *Asahi*.

Paní HACUJO NAKAMURA, vdova po krejčím, pozorovala kuchyňským oknem souseda.

Otec WILHELM KLEINSORGE, německý kněz, odpočíval na lehátku v misijním domě a četl jezuitský časopis.

Doktor TERUFUMI SASAKI, mladý chirurg, kráčel po nemocniční chodbě a v ruce nesl zkumavku s krví na Wassermannův test.

Reverend KIJOSHI TANIMOTO, pastor hirošimské metodistické církve, zastavil s vozíkem před domem bohatého muže na předměstí Hirošimy a chystal se z vozíku vyložit šatstvo.

ATOMOVÁ BOMBA ZABILA STO TISÍC LIDÍ. TĚCHTO ŠEST BYLO MEZI TĚMI, KTEŘÍ PŘEŽILI, A JOHN HERSEY PODLE JEJICH VYPRÁVĚNÍ LÍČÍ, CO PROŽILI. SVOJE HRDINY ZNOVU VYHLEDAL O ČTYŘICET LET POZDĚJI A V TOMTO NOVÉM, DOPLNĚNÉM VYDÁNÍ SVÉ KNIHY PROZRAZUJE JEJICH DALŠÍ OSUDY.

1. TICHÝ ZÁBLESK

PŘESNĚ PATNÁCT MINUT po osmé hodině ráno 6. srpna 1945 japonského času, ve chvíli, kdy atomová bomba zazářila nad Hirošimou, si Tošiko Sasaki, úřednice osobního oddělení Východoasijských válcoven plechu, právě sedla na své místo v kanceláři a otočila se na dívku u sousedního stolu, které chtěla něco říct. Ve stejné chvíli usedal doktor Masakazu Fudžii se zkříženými nohama na terásce své soukromé nemocnice postavené nad jednou ze sedmi deltovitých řek, které rozdělují Hirošimu, aby si přečetl ósacké noviny *Asahi*. Paní Hacujo Nakamura, vdova po krejčím, stála u kuchyňského okna a pozorovala souseda, který boural svůj dům, jenž překážel protiletectké obraně připravující přístupy pro hasičské vozy. Otec Wilhelm Kleinsorge, německý kněz Tovaryšstva Ježíšova, ležel ve spodním prádle na polním lůžku v nejhořejším poschodí dvoupatrového misijního domu a četl jezuitský časopis *Stimmen der Zeit*. Doktor Terufumi Sasaki, mladý chirurg velké moderní městské nemocnice Červeného kříže, kráčel po nemocniční chodbě a v ruce držel

zkumavku se vzorkem krve na Wassermannův test. Reverend Kijoši Tanimoto, pastor hirošimské metodistické církve, se zastavil před domem jednoho boháče v Koi, západním předměstí Hirošimy, a chystal se, že z ručního vozíku složí náklad věcí, které odvezl z města ze strachu před očekávanými hromadnými nálety B-29. Atomová bomba zabila sto tisíc lidí, a tato šestice byla mezi těmi, kdo její výbuch přežili. Dodnes nechápu, jak je to možné, když tolik jiných lidí zahynulo. Každý z nich to přičítá řadě drobných náhod a skutků, které je zachránily – krok, který zrovna udělali, že se rozhodli vejít do domu, že nastoupili do téhle tramvaje místo do jiné. Dnes každý z nich ví, že ve chvíli záchrany měl deset životů, a nikdy by se nenadál, že uvidí tolik mrtvých. Tehdy nikdo z nich nevěděl nic.

REVEREND PAN TANIMOTO vstal toho rána v pět hodin. Byl na faře sám, protože jeho žena už nějakou dobu chodila s ročním dítětem na noc k přítelkyni do Ušidy, severního předměstí. Jen dvě z důležitých japonských měst, Kjóto a Hirošima, zatím nebyla plnou silou napadena letadly *B-san*, neboli panem B., jak Japonci se směsí respektu a smutku důvěrně nazývali B-29. Panu Tanimotovi, stejně jako všem jeho sousedům a známým, se úzkostí svíralo hrdlo. Zaslechl nepříjemně podrobné popisy kobercových náletů na Kure, Iwakuni, Tokujamu a další blízká města a byl si

jistý, že brzy přijde řada na Hirošimu. V noci špatně spal, protože vyhlásili několik leteckých poplachů. Už celé týdny zažívala Hirošima poplachy téměř každou noc, létající pevnosti B-29 se totiž tehdy shromažďovaly u jezera Biwa, severovýchodně od Hirošimy. Ať už Američané chtěli napadnout kterékoli město, létající pevnosti proudily přes pobřeží u Hirošimy. Časté poplachy a to, že pan B. Hirošimu dosud nikdy skutečně nenapadl, znervózňovaly obyvatele města do krajnosti. Šířila se šeptanda, že Američané chystají pro Hirošimu něco speciálního.

Pan Tanimoto je malé postavy, rychle mluví, snadno se rozesměje i rozpláče. Delší černé vlasy má uprostřed rozdělené pěšinkou. Vystupující čelní kosti hned nad obočím, malý knírek, malá ústa i malá brada mu dodávají zvláštní výraz, ani starý, ani mladý, ještě chlapecký, ale zároveň moudrý, křehký, ale přitom odhodlaný. Pohybuje se nervózně a rychle, ale umí se ovládat, což svědčí o tom, že je to opatrný a přemýšlivý muž. A skutečně – právě tyhle vlastnosti projevoval v těžkých dnech před shozením bomby. Jednak přiměl svoji ženu, aby přespávala v Ušidě, jednak odstěhoval, co se dalo, ze svého kostela v hustě obydlené čtvrti Nagaragawa do domu majitele továrny na umělé hedvábí v Koi, vzdáleného čtyři kilometry od středu města. Majitel továrny, pan Macui, poskytl svoji neobydlenou usedlost velkému počtu přátel a známých,

aby přestěhovali, co mohli, do bezpečné vzdálenosti od pravděpodobného cíle náletu. Panu Tanimotovi nebylo zatěžko, aby na vozíku poodvážel židle, zpěvníky, bible, sakrální předměty a farní záznamy, ale na hrací stůl varhan a pianino mu síly nestačily. Jeho přítel pan Macuo mu den předtím pomohl odvézt do Koi pianino, a tak mu pan Tanimoto na oplátku slíbil, že mu dnes pomůže odvézt věci jeho dcery. Proto tak brzo vstal.

Snídani si uvařil sám. Cítil se hrozně unavený. Včerejší námaha se stěhováním pianina, probdělá noc, týdny starostí a nepravidelné stravy, péče o farnost – to vše na něj dolehlo, až se polekal, že nezvládne práci, jež ho dnes čekala. Šlo ale ještě o jinou věc: pan Tanimoto vystudoval teologii na Emory College v americké Atlantě, promovali ho v roce 1940, mluvil výborně anglicky, oblékal se jako Američan, až do začátku války si psal s mnoha americkými přáteli. Mezi lidmi posedlými strachem ze špionů – kterému málem podlehl i on sám – se cítil čím dál stísněněji. Několikrát ho vyslychala policie a zrovna před několika dny se dověděl, že jeden jeho vlivný známý, jistý pan Tanaka, úředník paroplavební společnosti Tójó Kisen Kaiša na penzi, protikřesťansky smýšlející muž, známý mezi obyvateli Hirošimy svou okázalou dobročinností a tyranským chováním vůči své rodině, šíří mezi lidmi zvěsti, že Tanimotovi se nedá věřit. Pan Tanimoto cítil,

že musí před veřejností dokázat, že je dobrý Japonec, a tak přijal předsednictví v místním *tonarigumi* – sdružení sousedů neboli civilní obraně. Tato funkce mu ke všem povinnostem a starostem přidala další – musel zajistit protiletectký úkryt asi pro dvacet rodin.

To ráno před šestou hodinou se pan Tanimoto vydal k domu pana Macua, kde zjistil, že povezou *tansu*, velkou japonskou skříň plnou šatů a věcí z domácnosti. Vydali se s panem Macuem na cestu. Ráno bylo dokonale jasné a tak teplé, že slibovalo až nepříjemně horký den. Několik minut poté, co vyrazili, zazněly poplašné sirény – minutu trvajícím kvílením ohlašovalo blížící se letadlo, ale pro obyvatele Hirošimy to znamenalo jen malý stupeň nebezpečí, neboť takový poplach zažívali v tuhle dobu každé ráno, když přelétalo americké meteorologické letadlo. Muži táhli a tlačili ruční vozík ulicemi města. Hirošima měla tvar vějíře a z větší části se rozkládala na šesti ostrovech, vytvořených sedmi rameny, do nichž se rozvětvovala řeka Óta. V hlavních obytných a obchodních čtvrtích, které se rozprostíraly uprostřed města přibližně na ploše deseti čtverečních kilometrů, žily tři čtvrtiny obyvatel, jejichž počet se od válečného maxima 380 tisíc snížil po několika evakuacích na 245 tisíc. Kolem města se tísnily továrny a další obytné čtvrti a předměstí. Směrem k jihu byly doky, letiště a Vnitřní moře se spoustou ostrůvků. Ostatní tři strany delty byly lemovány horami. Pan Tanimoto

se vydal s panem Macuem přes obchodní středisko, kde už bylo plno lidí, a potom přes dvě říční ramena ke svažujícím se ulicím Koi, po nich pak vzhůru k okraji města a k úpatí hor. Když oba opustili hustou zástavbu a pokračovali údolím nahoru, poplach skončil. (Když obsluha japonských radarů zjistila, že se blíží pouhá tři letadla, domnívala se, že jde o průzkumný let.) Muži namáhavě dotlačili vozík do kopce k továrníkovu domu, a když se dostali po příjezdové cestě k předním schodům, na chvíli se zastavili a odpočívali. Jak tam stáli, dělilo je od města křídlo domu. Ten měl podobně jako většina obydlí v téhle části Japonska dřevěnou kostru a dřevěné stěny, na nichž spočívala těžká střecha krytá taškami. Přední dvorana, nacpaná srolovaným ložním prádlem a šatstvem, vypadala jako chladivá jeskyně plná baculatých polštářů. Na druhé straně, vpravo od předních dveří, byla velká, pečlivě upravená skalka. Letadla nebylo slyšet. Ráno bylo klidné, všechno kolem bylo svěží a příjemné.

Náhle oblohu rozťal obrovský záblesk. Pan Tanimoto si jasně pamatuje, že záblesk šel od východu k západu, od města k horám. Připadalo mu to, jako by se utrhł kus slunce. On i pan Macuo reagovali v hrůze – a oba měli čas reagovat, protože byli téměř čtyři kilometry od centra výbuchu. Pan Macuo se vrátil po schodech do domu a zahrabal se do srolovaného prádla a polštářů. Pan Tanimoto udělal čtyři nebo pět kroků, vrhl se mezi

dva velké balvany na skalce a na jeden z nich se co nejdříve přitiskl. Neviděl, co se děje, protože měl kámen před obličejem. Pocítil náhlý tlak, a vzápětí na něho padaly třísky, úlomky prken a kusy střešních tašek. Zahřmění se vůbec neozvalo. (Prakticky nikdo v Hirošimě si nepamatuje, že by bomba způsobila nějaký hluk. Jen jakýsi rybář, který plul ve svém sampanu po Vnitřním moři poblíž Cuzu – bydlely u něho Tanimotova tchyně a švagrová – viděl záblesk a slyšel strašlivý výbuch. Nacházel se skoro třicet kilometrů od Hirošimy, avšak hřmot zněl silněji, než když B-29 vybombardovaly Iwakuni, vzdálené pouze osm kilometrů.)

Když se pan Tanimoto odvážil zvednout hlavu, uviděl, že dům je v troskách. Napadlo ho, že dostal přímý zásah. Ve vzduchu byla tak hustá mračna prachu, že přes ně bylo sotva vidět, a on propadl panice, takže si ani nevzpomněl na přítele Macua pod troskami, a vyřítit se na ulici. Na útěku si všiml, že betonová zeď okolo usedlosti se zřítila, a to spíš směrem k domu než naopak. První, co na ulici uviděl, byla četa vojáků, kteří předtím kopali na protější svahu jeden z tisíců zákopů, v nichž Japonci zřejmě chtěli vzdorovat invazi a bojovat o každý kopec do poslední kapky krve. Vojáci lezli ze zákopu, který jim měl poskytnout bezpečí, a z hlav, hrudí i zad se jim řinula krev. Vyděšeně mlčeli.

Pod tím, co vypadalo jako obyčejný oblak prachu, se den čím dál víc nořil do tmy.